

15. Симпозијум о крмном биљу Републике Србије

*„Производња крмног биља: изазови и перспективе у
21. веку“*

Национални научни скуп са међународним учешћем

Зборник апстраката

Крушевац, 26-27. септембар 2024. године

Стање у производњи крмног биља и сточарству у Републици Србији

Зоран Лугић¹, Виолета Мандић², Саво Вучковић³, Владета Стевовић⁴, Весна Крњаја², Владе Ђоковић⁵, Дејан Соколовић¹

¹ Институт за крмно биље Крушевац, 37251 Глободер, Србија

² Институт за сточарство Београд - Земун, Аутопут за Загреб 16, 11000 Београд

³ Универзитет у Београду, Пољопривредни факултет Земун, 11080 Београд-Земун, Србија

⁴ Универзитет у Крагујевцу, Агрономски факултет у Чачку, Цара Душана 34, 32000 Чачак, Србија

⁵ МПШВ, Управа за заштиту биља

Контакт особа: zoran.lugic@ikbks.com

Апстракт: Пољопривреда је најплеменитија људска делатност јер производи храну за људе. Сточарство је најважнија пољопривредна грана јер представља индикатор развијености пољопривреде, параметар је животног стандарда и значајан чинилац еколошких и орнаменталних својстава простора. Удео сточарства у укупној вредности пољопривредне производње у земљама са развијеном пољопривредом је преко 60% (у Данској чак 83%), што говори о спровођењу адекватних пољопривредних политика и ефикасном коришћењу природних ресурса, посебно пољопривредног земљишта и климатских услова (Draganescu, 2014). Чињеница да је удео сточарства у укупној вредности пољопривреде у Србији 2012. године био 41,2% (Поповић, 2013) а да је данас тек 34% говори да се природни ресурси недовољно и неадекватно користе. Крмне биљке су јефтин и квалитетан извор хране за животиње, јер стварају велику вегетативну масу и богате су протеинима, угљеним хидратима и другим хранљивим материјама. Користе се као кабаста или концентрована сточна храна, односно за испашу, зелену храну, спремање сена, сенаже, силаже, пелетираних смеша, прераду у брашно, и друго. Економски важне крмне биљке припадају различитим фамилијама (*Poaceae*, *Fabaceae*, *Brassicaceae* и *Amaranthaceae*), поседују различита морфолошка и биолошка својства и могу веома успешно користити агроеколошке услове, како у чистом усеву, тако и у смешама. Уз правилно планирање производње крмних биљака (одабир врсте и сорте, правилна агротехника) могу се постићи високи и квалитетни приноси, а самим тим и обезбедити интензивирање сточарске производње, пре свега говедарске и овчарске, и добити јефтинији сточарски производи. Могућност гајења различитих крмних биљака отвара простор за смањење негативног утицаја климатских промена на производњу биомасе за сточну храну. Упркос континуираном смањењу површина укупног пољопривредног земљишта, обрадивог земљишта, ливада и пашњака, Србија са око 0,50 хектара обрадивог земљишта по становнику спада у групу добро обезбеђених земаља овим најважнијим ресурсом. Међутим, структура усева на обрадивом земљишту је

веома неповољна, пре свега са аспекта производње сточне хране. На око 67% обрадивог земљишта се гаје жита, док се крмне биљке гаје на свега 9% површина, а легуминозне крмне биљке на само 160 хиљада хектара. Тренд пада површина под ораничним крмним биљем, ливадама и пашњацима поклапа се са трендом пада броја свих врста домаћих животиња, посебно говеда, оваца и свиња. Само у периоду 2018-2022. године у Србији је смањен број свих условних грла за 20%, говеда за 17,7%, оваца за 5%, коза за 31,5%, свиња за 30,7% и живине за 5% (РЗС, 2023). Примена специфичних функција за прогнозирање, на основу података за дужи временски интервал (1977-2024) указује на могућност драстичног и забрињавајућег пада броја говеда и оваца и површина под крмним биљем у наредних 20 година. Један од главних узрока пада сточарске производње јесте ниска конкурентност и акумулативност ове производње и непостојање сигурности у пласману и цени сточарских производа што је уско повезано са смањењем површина под крмним биљем. Тржишна нестабилност, смањен обим извоза сточарских производа, неповољан однос цена стоке и њихових производа и концентроване сточне хране, али и деаграризација и депопулација руралних подручја, такође утичу на смањење сточног фонда. Иако, савремена наука и техника и повољни климатски услови пружају веома велике могућности за максимално искоришћавање генетичког потенцијала крмног биља и домаћих животиња, у Републици Србији ови ресурси се не користе на адекватан начин. Такође, тренутно предузете мере аграрне политике не дају позитивне резултате у ревитализацији пољопривредне производње. Оне морају бити свеобухватније, базиране на детаљној рејонизацији, и морају обухватити и друге мере попут подстицања опстанка и развоја руралних подручја, поготову у брдско-планинским и пограничним рејонима.

Кључне речи: крмно биље, сточарство, аграрна политика

Литература

Dragnescu C.. European Animal Husbandry- The Basic of World Animal Production and Modern Animal Husbandry in Romania. Economic and Rural Development. 2014., Vol 14, 1, (89-100).

Поповић Р.. Републички Завод за Статистику, 2013.

Републички Завод за Статистику, 2023.

Захвалница

Истраживања су финансирана од стране Министарства, науке, технолошког развоја и иновација, број уговора 451-03-66/2024-03/200217 и 451-03-66/2024-03/200022.